

Millal see võiks olla?

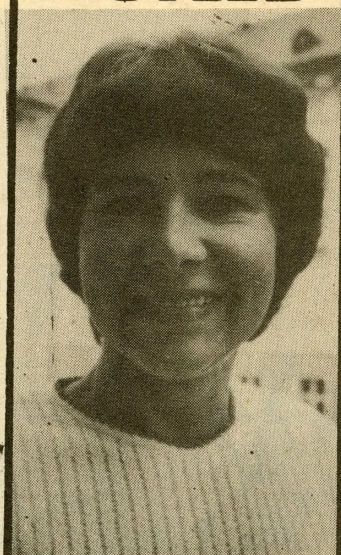
Arven, et augustis ja juunis. Augustiks koguneb Tartusse väga palju noori inimesi, nad kõik teavad meie kahte kõrgkooli õppima tulla. Nad toovad südasuvisesse Tartusse jälle nooruse, on ju üliõpilased suvel linnast ära. Üliõpilaskandidaate söelutakse hoolikalt, nad peavad läbi tegema mitmed katsumused. Tartlased vaatavad neid heatahtlikult, hoiavad põialtki.

Viis aastat hiljem, juunis, nad lehkuvad. Pidulikult, lillede, aplausi ja tušihelidega. Nemad loovad juunikuise Tartu tänavapildi. See on vist Tartu kõige ilusam, kõige pidulikum kuu. See on Tartu pidupäev.

Kunagi sai ise niimoodi tulnud. Ja mindud.

Tööle suunati Tallinna ja ma elasin seal kuus aastat. Siis tõi saatfus mind Tartusse tagasi. Formaalselt võttes ei ole ma ülikooliga seotud, ent oma alma mater'i hingust, ütlesin isegi toetust, tunnetan küll. Mis jälle tartlasena kõige enam üllatas, see on õppejõudude professionaalne mälu oma õpilaste suhtes. Terefisin oma kunagisi õppejõude lihtsalt lustist ja rõõmust, lootmetagi midagi vastu saada. Kujutlege mu üllatust: mu tere võetaks vastu kui tuttava, mitte kui võõra inimese omal. Nad teesklevad, mõtlesin, kuidas nad saavad mind mäletada? Hüva, mind mäletavad osakonna õppejõud. Lepin ka sellega, et teaduskonnad omad. Kuid teised...

LUGEJAGA VESTLEB

Helmi Antton

VILISTLANE

raekojaplatsil, küll Toomel, küll intrife ees, küll intrites, kuid ilmselgi jäi see siiski sündsuse piiridesse, pälvides halval juhul vaid etteheitva pilgu või «Mis te seal möllate?» dekaaniilt. Ka kursusel ei langenud keegi välja. Meateadusi õppisime rõõmuga, see oli pigem hobi, igatahes mitte sundus.

Kuuled ja jälle imestad: tudengid ei taha sügisel kolhoosi minna. Meie käisime kolmel esimesel kursusel. Läksime endastmõistetavalt, ütlesin isegi: rõõmuga. Oli see siis paha kuu aega põllutööd teha? Nii pikenes ju suvi. Suplesime septembrikuises Võhandus ja haige polnud keegi. Pealegi olid kolhoosiajad ju väga lõbusad ajad. Teate ise, kui palju noori inimesi koos on.

Saaremaa praktika ajal, kui kõikuva kaluripaadiga Abrukale sõitsime, sõitsime kõik kalu. Iiveldushoogude vahel üürgasime laulda:

«Kes on kaluri verd
ja kes armastab merd...»

Küsisin poolkogemata, naljaviiluks, mõtlemata hetkel probleemi tagamaadele, ühelt oma endiselt: õppejõult: kas praegused üliõpilased on teistmoodi kui meie olime? Ta vastas: «Nad tulevad ju kohustuslikust keskkoolist. Kahe kahekolhalse arvu korrumine teeb mõnelegi raskusi, protsentide võtmine käib üle jõu.»

Populaarseim ring oli enne looduskaitsering, nüüd orientalistika, samuti ida meditsiin.

Teistmoodi on palju muudki.

KÕIGE TARTULIKUM TARTU

Juhtusin kord Inge Undiga (võib, jätame seekord tiitlid ära) kõrvuti poesabas seisma. Et oli ilmunud üks pedagogika-alane raamat, tahtsin talt midagi küsida, mul ju tütar kasvamas. Kui end tutvustada püüdsin, ütles ta: «Ma tean teid küll.»

Tema teab mind? Ta luges meile ainult ühe semestri. Aine ja kokkupuude õppejõuga sellega lõppeski.

Ometi on ajad teised. Meie-aegselt ühest geograafiakateedrist on saanud kaks. Mõlema eesotsas on pikad noored mehed, kes olid ülikooli just siis lõpetanud, kui mina sinna tulin. Õppejõud, kes enne olid vanemõpetajad, on nüüd dotsendid, kes enne dotsendid, nüüd professorid. Ja peale on kasvanud terve põlvkond noori õppejõude.

Heigo Miidla oli meie ajal dekaan. Küllap oli tal raske dekaan olla. Vaatamata võimsale kogule puudub tal üks omadus: võime häält tõsta. Ta suhtub üliõpilasesse kui võrdne võrdsesse. Muudu sõnegas mees muutus täiesti nõutuks, kui asi läks karistamiseni. Aitaks, kui ülekäte läinud tudengitele paar kõva sõna öelda, kord oleks jälle majas. Just seda ta ei tahtnud. Kõige hullem, mis ta öelda võis:

«Mis te seal möllate?»

Kord kutsus ta kuus-seitse meist dekaani (mäletan, tuli vali käsk, kateedri kaudu) ja ütles kolm lauset:

«Teie peale kaevatakse, te ei käi loengutel ja puudute palju. Nüüd teate, miks ma teid siia kutsusin. Võite minna.»

Läksimegi, taipamata, olime saanud laita või kiita. Oht tean küll: selline näiline karistamatus distsiplineeris meid rohkem, kui mis tahes karistus seda oleks teinud.

Stuudiumiaja kõige suurema komplimendi tegi mulle professor Aul. Tegime talle zooloogia ar-

vestust. Paljud teavad, millised on Auli arvestused, tund vähe-malt. Läks kah kuidagimoodi. Arvestust sisse kirjutades ütles ta: «Oli väga huvitav vestelda.»

Tema, professoril, oli minuga huvitav vestelda?

Kursuselt olime Tartus viiekesi. Ok, ülikoolis, üks koolis, kolm mitmetes TUI-des ja RPI-des. Üks on Narvas, üks Pärnurnes, kaks Sadukülas. Põhilise osa, viisteist inimest, on neelanud Tallinn.

Ei ole enam Endel Hangu, Elmi Ilometsa, Enn Koemetsa, Vladimir Riivest, Lembit Sarapuud, Eero Rannakut. Nad kõik on meile lugenud. Endel Hangu hääbusid tema ülivaimukad vaidlused ökonoomiliste geograafidega loodus- ja majandusgeograafia vestfistikuse kaalukuse üle. Iga tema loeng algas umbes veerand-tunnise maade-puude jagamisega majandusgeograafiaga. Algatajaks oli tavaliselt tema ise. Tarvit-ses tal ökonoomiste aadressil öel-da vaid üks sõna, kui need tuld võtsid!

«Eks minge atmosfääri ülemis-tesse kihtidesse ja tehke seal rejjooniplaneerimist!» Näiteks nii pareeris ta majandusgeograafide rünnaku ja alustas loengut. Tema geomortoloogia loengute konspekte kasutan siiani kauni kui käsi-reamatut. Eesti kohta ju sellist kirjandust ilmunud ei ole. Ainu-üksi nende loengute pärast tasus ülikoolis käia.

Kas üliõpilasel on palju muu-tunud? On vist küll. Kuulad ja imestad: kord intrites nii käest ära, et õppejõud peavad käima korda loomas. Veelgi enam: seal-ne korrapidamine ja puhtuse kontroll on õppejõudude ühis-kondlik ülesanne! Ei mäleta, et meie ajal õppejõud oleksid jalga intrisse tõstnud. Ariste olevat käinud. Aga mitte korda pida-mes, vaid võõraid keeli puhumas. Ka ei mäleta, et kedagi oleks intri: välja visatud. Hõiskasime küll

Parafraaseeritakse: haridus on see, mis järele jääb, kui kõik õpi-tu on ununenud. Nüüd peaksin ma eriti haritud olema, vaevalt ma õpitust midagi enam mäle-tan. Eriale, mida õppisin ja mil-lel töötan, on nii orgaaniliselt min-us, et... olen ma tööpöolest seda kuskil õppinud? Old- ja kõrvalainetena olen õppinud mi-tut sorti matemaatikat, füüsikat, keemiat. Olen õppinud taime-füsioloogiat, astronoomiat, kõik-võimalikke meetoodikaid. Igas olen arvestuse või eksamiga ma-ha saanud. Kui neid loenguid nüüd uuesti kuulata, kas aine meenuks hõlpsasti, tuleks tuttav ette või oleks nagu hiina keel? Loenguid võiks kuulata küll, miks mitte, aga eksamitega ilm-selt enam hakkama ei saaks. See on siiski nooremate rida. Viktor Masingu säredeleid loenguid tahaks küll kuulata. Ja läheks heameelega uuesti Epu-Kakerdi soostiku taimekatet kaardistama.

Kursusevanem Jaks oli tüdinud dekaani vahet käimast ja kurtis: «Oleks kordki kutsutaks rekto-raati, otsekohe läheks, seal ma pole käinud.»

Tööpöolest, rektoraadis jäigi käimata. Tudengil pole sinna asja. Seal, rektori allkirjastatud suuna-miskirja saamas, käisid ainult väl-japoolle Eestit praktikale minejad. Rektoraadis, öieti rektoraadi uk-se taga käisin alles nüüd, kui jäl-le tartlane olin.

Hagi Jein pealkirjastas oma ülikooli juubeli filmi nii: «Olem-laul». Ilusamini ei oskakski öelda.

Ülikool on andnud mulle geo-graafilise mõtlemisviisi. On and-nud põhiteadmised mu enda valitud erialalt, millelt olen juba ise saanud edasi minna. On and-nud vajaduste ja võimaluste tun-netemise selleks. On andnud pal-ju muudki.

See kõik mahtus viide aastasse augusti ja juuni vahel.